

The Effectiveness of a Sexual Education Package for Adolescents Based on the Quran and Sunnah on Sexual Self-Control of Adolescent Boys in Tehran

Seyed Ruhollah Mousavi¹, and Javad Moslehi², Reza Mahkam^{3✉}

1. PhD Candidate, Higher Institute of Quran and Hadith, Department of Quran and Psychology, Al-Mustafa International University, Qom, Iran: sedmostafa901@gmail.com
2. Assistant Professor, Psychology Department, Imam Khomeini University, Qom, Iran: mahkam@iki.ac.ir
3. Corresponding Author, Assistant Professor, Department of Quran and Sciences, Higher Institute of Quran and Hadith, Al-Mustafa International University, Qom, Iran: javadmoslehi@gmail.com

Article Info

Article type:
Research Article

Article history:
Received: 15 March 2025
Received in revised form:
11 April 2025
Accepted: 25 April 2025
Available online: 10 March 2025

Keywords:
Sexual education,
Adolescents,
Sexual self-restraint,
Qur'an and Sunnah,
Effectiveness.

ABSTRACT

Objective: Sexual instinct is one of the most significant aspects of human existence, which, if not properly guided, may lead to psychological and social harm. This study aimed to investigate the effectiveness of a Qur'an- and Sunnah-based sexual education package on sexual self-restraint among male high school students in Tehran.

Method: The research employed a quasi-experimental design with pre-test/post-test and control group. The statistical population consisted of 10th- and 11th-grade male students in Tehran during the 2023–2024 academic year. Forty students were randomly selected and assigned to experimental and control groups. The experimental group received nine 90-minute sessions of sexual education based on Qur'anic and Prophetic teachings, along with two 100-minute sessions for parents, while the control group received no intervention. Data were collected using Esmaili's Sexual Self-Restraint Questionnaire (2015) and analyzed through multivariate covariance (MANCOVA) and one-way ANCOVA.

Results: Results indicated that the intervention significantly improved sexual self-restraint in the experimental group compared to the control group ($p < 0.001$). Post-test mean scores in the experimental group were significantly higher in the cognitive ($F = 30.53$, $\eta^2 = 0.57$), emotional ($F = 29.11$, $\eta^2 = 0.55$), and behavioral ($F = 32.68$, $\eta^2 = 0.58$) dimensions. The findings suggest that the Qur'an- and Sunnah-based program had a strong effect in enhancing adolescents' knowledge, attitudes, and behavioral control regarding sexual self-restraint.

Conclusion: The Qur'an- and Sunnah-based sexual education package effectively increased sexual self-restraint in high school boys and can serve as a practical intervention for promoting healthy sexual behaviors in adolescence. Integrating Islamic teachings with psychological insights provides a culturally grounded framework for parents, teachers, and counselors to nurture adolescents toward chastity, responsibility, and mental well-being.

Cite this article: Mousavi, S.R., & Moslehi, J., & Mahkam, R. (2025). The Effectiveness of a Sexual Education Package for Adolescents Based on the Quran and Sunnah on Sexual Self-Control of Adolescent Boys in Tehran. *The Quran and Science*, 19 (36), 171-200. <https://doi.org/10.22034/qvc.2025.18784.1741>

© The Author(s).

Publisher: Al-Mustafa International University.

DOI: <https://doi.org/10.22034/qvc.2025.18784.1741>

Introduction

The sexual instinct is one of the most significant dimensions of human existence, playing a crucial role in personality development and mental health. If this instinct is not properly guided, it can lead to deviation and harm. Sexual education is an educational and training process that helps individuals control and manage their sexual instincts in the context of personal and social growth. This education should be appropriate for the stages of development, age, and psychological and cognitive conditions of individuals, and should be implemented gradually, rationally, and religiously. Islam views sexual fulfillment only within the framework of Sharia and legitimate marriage, presenting it as part of a religious lifestyle. Adolescents require guidance from parents, educators, and counselors to strengthen their self-control skills, protect themselves from sexual harm, and achieve inner peace and personal growth.

Research Method

This research is applied in nature and employs a semi-experimental design with a pre-test-post-test control group. The statistical population includes male students in the tenth and eleventh grades of high schools in Tehran during the academic year 2023-2024. After designing the sexual education package based on the Quran and Sunnah, the necessary permissions were obtained from the Education Administration and Zone 6. Three high schools were randomly selected, and one was ultimately chosen for the research. Among the students of that school, 40 were randomly selected and divided into experimental and control groups. The experimental group received nine 90-minute training sessions, and two 100-minute sessions were held for parents, while the control group received no intervention. At the end, a post-test was administered to both groups. The research instrument was the Sexual Self-Control Questionnaire by Ismaili (2015).

Findings

The findings of the research indicate that the sexual education program based on the Quran and Sunnah has a significant impact on enhancing the sexual self-control of secondary school students. The mean and standard deviation of sexual self-control scores in three domains—cognitive, emotional, and practical—were determined for both the experimental and control groups during the pre-test and post-test stages. The post-test means of the experimental group showed a significant increase in all three domains compared to the pre-test, whereas fewer changes were observed in the control group.

The Shapiro-Wilk test indicated that the distribution of data in both groups and for all variables was normal (significance level > 0.05), confirming the assumption of normality for the analysis of covariance. Additionally, Levene's test for examining the homogeneity of variances showed that the error variances in the groups were equal, thus validating this assumption as well (significance level > 0.05). The Box's test for assessing the homogeneity of the variance-covariance matrix also yielded a result affirming this assumption ($p = 0.65 > 0.05$). Therefore, a multivariate analysis of covariance using Wilks' Lambda method was conducted. The overall results of the multivariate analysis indicated a significant difference between the experimental and .control groups in at least one dimension of sexual self-control ($p < 0.001$)

One-way analysis of covariance showed that in the post-test, the experimental group had significantly higher sexual self-control than the control group in three domains: cognitive ($F = 30.53$, $p < 0.001$, $\eta^2 = 0.57$), emotional ($F = 29.11$, $p < 0.001$, $\eta^2 = 0.55$), and practical ($F = 32.68$, $p < 0.001$, $\eta^2 = 0.58$). These results indicate that 57% of the variance in the cognitive domain, 55% of the variance in the emotional domain, and 58% of the variance in the practical domain in students were due to the effects of the sexual education program.

Sources	Dependent Variable	Sum of Squares	DF	Mean Squares	F	Significance Level	Effect Size
Group	Cognitive Domain	6.81	1	6.81	30.53	0.0000	0.570
	Emotional Domain	11.47	1	11.47	29.11	0.0000	0.550
	Practical Domain	10.55	1	10.55	32.68	0.0000	0.580
Error	Cognitive Domain	5.13	23	0.220			
	Emotional Domain	9.06	23	0.390			
	Practical Domain	7.42	23	0.320			

Overall, the findings indicate that the adolescent sexual education program based on the Quran and Sunnah has significantly increased sexual self-control in the cognitive, emotional, and practical dimensions among secondary school students and can be utilized as an effective intervention for improving healthy sexual behaviors in this age group

Conclusion

The results of the study demonstrated that the sexual education program based on the Quran and Sunnah significantly increased the sexual self-control of secondary school students compared to the control group. This finding aligns with previous research, such as the study by Rahmani (1397) on the design of a sexual education package for adolescents, Mohammadjani et al. (1395) on curriculum based on the Quran and narrations, Mehrban (1395) on sexual education for children and adolescents, Karami Avashanq (1399) on developing an educational package for elementary school children, and Far' Shirazi (1393) on the jurisprudential teachings of sexual education.

Both Islam and psychology place importance on sexual education; however, they differ in principles and educational methods. Examining the teachings of the Quran and the narrations of the infallibles allows for the development of practical programs for parents, teachers, and educators to reduce issues arising from negligence in sexual education of adolescents and contribute to the cultural growth of society.

Islam's perspective on sexual desires is both realistic and aspirational. The Islamic sexual education system is designed with specific planning and strategies that align with developmental stages, offering appropriate education tailored to needs at each stage. Islamic teachings on sexual matters play a significant role in nurturing individual talents, promoting psychological health, and preventing sexual deviations. During adolescence, the primary focus of the sexual education system is on fostering modesty and controlling sexual instincts.

From the Islamic viewpoint, the sexual instinct is neither sin nor something that should be satisfied indiscriminately; rather, it should be controlled in a logical and guided manner. The best time to shape these beliefs and behaviors is during childhood and adolescence. Sexual education in schools can play a vital role in holding students accountable for controlling their instincts and nurturing a healthier and more aware future generation.

اثربخشی بسته تربیت جنسی نوجوانان بر مبنای قرآن و سنت بر

خویشتن داری جنسی نوجوان پسر شهر تهران

سید روح الله موسوی^۱، جواد مصلحی^۲، و رضا مهکام^۳

۱. فارغ التحصیل دکتری رشته قرآن و علوم گرایش روانشناسی، رایانامه: sedmostafa901@gmail.com

۲. عضو گروه قرآن و علوم، مجتمع آموزش عالی قرآن و حدیث، جامعه المصطفی العالمیه، قم، ایران، رایانامه: mahkam@iki.ac.ir

۳. نویسنده مسئول، عضو هیئت علمی گروه روانشناسی، موسسه آموزشی پژوهشی امام خمینی (ره)، قم، ایران، رایانامه: javadmoslehi@gmail.com

اطلاعات مقاله

چکیده

نوع مقاله:

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۱۲/۲۵

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۴/۰۱/۲۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۲/۰۵

تاریخ انتشار: ۱۴۰۴/۰۳/۲۸

هدف: غریزه جنسی از مهم‌ترین ابعاد وجودی انسان است که در صورت عدم هدایت صحیح، می‌تواند منجر به آسیب‌های روانی و اجتماعی شود. پژوهش حاضر با هدف بررسی اثربخشی بسته تربیت جنسی نوجوانان بر مبنای قرآن و سنت بر خویشتن‌داری جنسی دانش‌آموزان پسر مقطع متوسطه شهر تهران انجام شد.

روش: روش پژوهش نیمه‌آزمایشی با طرح پیش‌آزمون - پس‌آزمون با گروه کنترل بود. جامعه آماری شامل دانش‌آموزان پسر پایه دهم و یازدهم مدارس تهران (سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۳) بود. پس از نمونه‌گیری تصادفی، ۴۰ نفر انتخاب و در دو گروه آزمایش و کنترل قرار گرفتند. گروه آزمایش ۹ جلسه ۹۰ دقیقه‌ای آموزش تربیت جنسی مبتنی بر قرآن و سنت دریافت کرد و برای والدین نیز دو جلسه آموزشی برگزار شد، در حالی که گروه کنترل مداخله‌ای دریافت نکرد. ابزار پژوهش، پرسشنامه خویشتن‌داری جنسی اسماعیلی (۱۳۹۴) بود. داده‌ها با آزمون کوواریانس چندمتغیری و تحلیل یک‌راهه بررسی شد.

کلیدواژه‌ها:

تربیت جنسی نوجوانان،

خویشتن‌داری جنسی،

قرآن و سنت،

دانش‌آموزان پسر،

اثربخشی.

یافته‌ها: نتایج نشان داد که بسته تربیت جنسی مبتنی بر قرآن و سنت اثر معنی‌داری بر خویشتن‌داری جنسی نوجوانان داشته است ($p < 0.001$). میانگین نمرات پس‌آزمون گروه آزمایش در هر سه حیطه شناختی ($F=30.53$, $\eta^2=0.57$)، عاطفی ($F=29.11$, $\eta^2=0.55$) و عملی ($F=32.68$, $\eta^2=0.58$) به طور معناداری بالاتر از گروه کنترل بود. این نتایج بیانگر سهم بالایی مداخله در ارتقای توانایی شناختی، هیجانی و رفتاری دانش‌آموزان در مدیریت غریزه جنسی است.

نتیجه‌گیری: بسته تربیت جنسی طراحی‌شده بر اساس قرآن و سنت توانست خویشتن‌داری جنسی دانش‌آموزان را در ابعاد مختلف بهبود بخشد و می‌تواند به‌عنوان یک مداخله کارآمد در برنامه‌های آموزشی مدارس مورد استفاده قرار گیرد. توجه اسلام به تربیت جنسی در کنار یافته‌های روان‌شناسی، چارچوبی بومی برای والدین، معلمان و مشاوران فراهم می‌آورد تا در پرورش نوجوانانی عقیف، مسئولیت‌پذیر و دارای سلامت روانی موفق‌تر عمل کنند.

استناد: موسوی، سید روح‌الله؛ و مصلحی، جواد؛ و مهکام، رضا (۱۴۰۴). اثربخشی بسته تربیت جنسی نوجوانان بر مبنای

قرآن و سنت بر خویشتن‌داری جنسی نوجوان پسر شهر تهران. *قرآن و علم*، ۱۹ (۳۶)، ۱۷۱-۲۰۰.

<https://doi.org/10.22034/qve.2025.18784.1741>

© نویسندگان.

ناشر: جامعه المصطفی العالمیه.

مقدمه

غریزه جنسی یکی از غرایز پراهمیت و بنیادی بشر است که جایگاه مهمی در کیفیت شکل‌گیری شخصیت انسان دارد. این غریزه در صورتی که جهت یابد و هدفدار گردد، به انسان ارزش و موقعیت می‌بخشد و چنانچه از مسیر صحیح خود خارج شود، موجب لغزش و نابودی انسان می‌گردد (امینی، ۱۳۵۹: ۳۲). مطالعات نشان داده است در صورتی که غریزه جنسی به کلی سرکوب یا در ارضاء دچار انحراف یا اختلال گردد، فرد را از تعادل و تکامل خارج کرده و بهداشت روانی انسان را به خطر می‌اندازد (ابراهیمیان، ۱۳۷۹).

انسان برای ارضای میل جنسی خود محتاج تربیت است. تربیت جنسی از جمله ابعاد تربیت است که در کنار سایر ابعاد آن مانند تربیت دینی، ذهنی، اقتصادی و... مطرح می‌شود. به مجموعه اقدامات و تدابیری که شامل آموزش آداب، ضوابط هدایت، مراقبت و به‌کارگیری ارکان اصلی و روش‌های صحیح رشد غریزه جنسی در راستای تکامل شخصیت جنسی انسان می‌شود، تربیت جنسی گفته می‌شود (نصیری، ۱۳۸۹: ۱۸).

تربیت جنسی باید در برنامه‌ریزی زمان‌بندی‌شده‌ای متناسب با اقتضائات سنی و مبتنی بر عقلانیت، همراه با شناخت نیازها و ویژگی‌های افراد انجام گیرد. عدم توجه به شرایط سنی و روحی در مراحل رشد و طرح عجولانه مسائل جنسی می‌تواند آسیب‌زا باشد. بخش اصلی تربیت جنسی بر عهده افرادی است که با کودکان و نوجوانان ارتباط مستمر دارند. والدین، معلمان و مشاوران مدارس، عناصر اصلی تربیت به شمار می‌آیند. با این حال در برخی موارد موانعی مانند خجالت، عدم هماهنگی در ارائه اطلاعات و پایین بودن سطح آگاهی موجب می‌شود منابعی مانند همسالان، رایانه، اینترنت و کلیپ‌ها جایگزین منابع صحیح و اصولی شوند (نصیری، ۱۳۹۱: ۴۴).

نوجوانی یکی از دشوارترین، بحران‌زاترین و در عین حال هیجان‌انگیزترین دوره‌های زندگی، هم برای خود نوجوان و هم برای والدین و مربیان به شمار می‌آید. در این دوره، لذت‌های ناشی از خودمختاری، استقلال، محبت، خوش‌بینی و امید به آینده از جمله تجربیات جدیدی هستند که پیش از آن آزموده نشده‌اند. با این حال این دوران نیز از خطرات و آسیب‌ها مصون نیست. بنابراین ضروری است هم نوجوان و هم اطرافیان او با ویژگی‌های این دوره آشنا باشند تا گذر سالم او به دنیای بزرگسالی در بهترین شرایط ممکن فراهم شود (خدمتیان، ۱۳۹۰: ۷۱).

زمانی که نیروهای غریزی جنسی در نوجوان بیدار می‌شوند، او را با تمام قدرت به تکاپو وامی‌دارند. میل جنسی نوجوان در پی ارضای بی‌قید و شرط و فوری خود است. اگر نوجوان در نظام اخلاقی و فکری غنی پرورش یابد، می‌آموزد چگونه احساسات خود را کنترل کرده، بر آنها مسلط شود و زمان مناسب برای تأمین خواسته‌های غریزی‌اش را تشخیص دهد (مصلحی، ۱۳۹۳: ۱۳).

در شریعت اسلام (بر خلاف ادیان پیشین) بر طبیعی بودن غریزه جنسی و زدودن داغ رذالت از آن، به عنوان سرشتی طبیعی تأکید شده است. دین اسلام در مواجهه با غریزه جنسی، قائل به تعدیل آن است و معتقد است ارضای این غریزه باید در چارچوب ضوابط شرعی و عرفی صورت گیرد؛ مبانی و اصول آن نیز باید مبتنی بر ارزش‌های دینی باشد (ابراهیمی و همکاران، ۱۴۰۰). اسلام تربیت جنسی را جزئی از سبک زندگی اسلامی می‌داند، چراکه تأثیر مثبتی در پرداختن به ابعاد معنادار زندگی دارد و از طریق تقویت امید و نگرش‌های مثبت، به آرامش درونی فرد کمک می‌کند. باور به قدرت خداوند، نیایش و تسلیم در برابر اراده الهی، توان و تحمل انسان را در مواجهه با دردها افزایش می‌دهد. داشتن معنا و هدف در زندگی، احساس تعلق به منبعی الهی و امیدواری به یاری خداوند در شرایط دشوار، از جمله منابعی هستند که با بهره‌گیری از آنها می‌توان به آرامش روحی و جسمی دست یافت و از فشارهای جنسی دوران نوجوانی کاست (موسوی، ۱۴۰۲: ۶۶).

در تعریف تربیت جنسی آمده است: مجموعه اقدامات و تدابیری شامل آموزش آداب و ضوابط، هدایت، مراقبت و به‌کارگیری اصول و روش‌های صحیح است که رشد غریزه جنسی را در جهت تعالی شخصیت کودک و نوجوان سامان می‌دهد یا امکان استفاده مطلوب از این غریزه در رشد فردی و اجتماعی را فراهم می‌کند (دیفریتاس، ۱۳۸۳). تربیت جنسی، بخشی از نظام تربیتی است که در کنار سایر ابعاد تربیت مانند تربیت اجتماعی، هیجانی، فکری و... قرار می‌گیرد. این تربیت شامل ارائه اطلاعات ضروری روان‌شناختی، بهداشتی، جسمانی، ارزشی و دینی درباره مسائل جنسی است یا به عبارت دیگر، شامل کلیه آموزش‌هایی است که از ابتدای زندگی برای رشد متعادل و صحیح غریزه جنسی انجام می‌شود. هدف از آن، تربیت، تعدیل و جهت‌دهی به این غریزه است، نه پرورش یا تشدید آن؛ یا به بیان دیگر، ارائه اطلاعات لازم روان‌شناختی، جسمانی و دینی در حوزه مسائل جنسی و همچنین آشناسازی فرد با ویژگی‌های جنس مخالف است (دوایی و بنیسی، ۱۳۸۴: ۱۱).

برخی آموزش جنسی و تربیت جنسی را یکسان می‌پندارند، حال آنکه تربیت جنسی مفهومی گسترده‌تر دارد؛ چراکه افزون بر ابعاد جنسی، ابعاد رشد شخصیت اجتماعی، اخلاقی، فرهنگی و مذهبی را نیز دربرمی‌گیرد. تربیت جنسی در اسلام بخشی از نظام جامع تربیتی است و دارای ویژگی‌های زیر است:

- الهی بودن: آرمان نهایی آن خداست و کنش جنسی باید در مسیر رضای الهی باشد.
- انسان محوری: بر کرامت ذاتی انسان تأکید دارد و از رفتارهای ناپسند دوری می‌کند.
- تدریجی و مستمر: متناسب با مراحل رشد جسمی و عقلانی فرد و با رعایت جنسیت او صورت می‌گیرد.

- واقع گرایی: به گرایش‌های فطری انسان توجه دارد و مسیرهای شرعی مانند ازدواج را برای ارضای غریزه تجویز می‌کند (ساجدی، ۱۳۷۹: ۴۲-۴۵).

در این مسیر، ضروری است به نوجوانان کمک شود تا مهارت «خویشتن‌داری جنسی» را به عنوان اصل اساسی زندگی در خود تقویت کنند. خویشتن‌داری جنسی به معنای کسب توانایی کنترل تمایلات شهوانی و غلبه بر خواسته‌های جنسی نابهنجار است (اسماعیلی، ۱۳۹۴: ۱۸).

پیشینه پژوهش

رحمانی (۱۳۹۷)، در پژوهشی نشان داد آموزش و تربیت جنسی نوجوانان بر خودکارآمدی اجتماعی دانش‌آموزان تأثیر معناداری دارد و همچنین آموزش بسته تربیت جنسی بر کاهش خطرپذیری جنسی دانش‌آموزان مؤثر است. محمدجانی و یارمحمدیان (۱۳۹۵)، در مطالعه‌ای دیگر با استناد به مبانی قرآن، هفت مقوله اصلی را شناسایی کردند: توجه به غریزه جنسی به عنوان یک نیاز، ازدواج به عنوان راه طبیعی پاسخگویی به این غریزه، تعامل شایسته با جنس مخالف، عفت و پاکدامنی، رعایت حریم روابط در خانواده و جامعه، پرهیز از نابهنجاری‌های جنسی و توجه به مسئله تولید نسل. بر اساس این مقوله‌ها، برای سه بعد شناختی، عاطفی و مهارتی در برنامه درسی تربیت جنسی، دوازده مؤلفه هدف استخراج شد. مهربان (۱۳۹۵)، نیز تأکید کرد که با به‌کارگیری اصول اخلاقی مانند خویشتن‌داری و مقاومت در برابر وسوسه‌های درونی، می‌توان به رشد اخلاق جنسی در افراد امیدوار بود. کرمی اواشانق (۱۳۹۹)، با طراحی بسته آموزشی تربیت جنسی برای کودکان ۶ تا ۱۲ سال، مبانی و مؤلفه‌های این حوزه را بررسی نمود. فرع شیرازی (۱۳۹۵)، در پژوهشی دیگر نشان داد که اسلام نه تنها برنامه‌ای جامع برای تربیت جنسی ارائه می‌دهد، بلکه بسیاری از آموزه‌های آن با یافته‌های روان‌شناسی نوین همسوست. وی افزود که آموزه‌های دینی در این حوزه صرفاً جنبه اخلاقی ندارند، بلکه به تعیین احکام و تکالیف شرعی نیز پرداخته‌اند.

مرور پیشینه داخلی و خارجی پژوهش حاکی از آن است که موضوع تربیت جنسی به عنوان یکی از ابعاد برنامه درسی، کمتر مورد توجه قرار گرفته و نیازمند بازبینی در نظام‌های آموزشی است. با توجه به مبانی غنی اسلامی در قرآن کریم و روایات اهل بیت (علیهم‌السلام)، ضروری است این بعد تربیتی هم از منظر دینی و هم از دیدگاه روان‌شناسی و جامعه‌شناسی مورد توجه جدی قرار گیرد. انحرافات و آسیب‌های موجود در جوامع، لزوم همکاری پژوهشگران، برنامه‌ریزان درسی، مشاوران و سیاستگذاران را برای طراحی برنامه‌های تربیتی متناسب با ویژگی‌های فرهنگی ایران در حوزه تربیت جنسی پررنگ می‌کند. همچنین برای پیشگیری از اجرای برنامه‌های غیربومی، ضرورت دارد محتوای آموزشی منطبق با سن و جنسیت دانش‌آموزان، بر اساس منابع اصیل اسلامی (قرآن و روایات) طراحی شود.

سوالات پژوهش

۱. مبانی و مؤلفه‌های بسته تربیت جنسی بر مبنای قرآن و سنت چگونه است؟
۲. آیا بسته تربیت جنسی مبتنی بر قرآن و سنت بر افزایش خویشتن‌داری جنسی نوجوانان تأثیر معناداری دارد؟

روش پژوهش

این پژوهش از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش، نیمه‌آزمایشی با طرح پیش‌آزمون-پس‌آزمون و گروه کنترل است. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه دانش‌آموزان پسر پایه دهم و یازدهم مدارس متوسطه دوم شهر تهران در سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۳ می‌باشد. روش گردآوری داده‌ها به این شرح است: پس از طراحی بسته تربیت جنسی مبتنی بر قرآن و سنت، مجوزهای لازم از اداره کل آموزش و پرورش شهر تهران اخذ شد. با ارائه طرح پژوهش به بخش‌های حراست، روابط عمومی و دبیرخانه، مجوز اجرا برای ناحیه ۶ آموزش و پرورش (به صورت تصادفی انتخاب شده) صادر گردید. سپس از میان مدارس این ناحیه، ۳ دبیرستان به صورت تصادفی انتخاب و پس از ارزیابی شرایط، یک مدرسه برای اجرای پژوهش برگزیده شد. از بین دانش‌آموزان دو پایه این دبیرستان، ۴۰ نفر به صورت تصادفی انتخاب شدند. با توجه به روش آزمایشی، حداقل حجم نمونه ۱۵ نفر در نظر گرفته می‌شود، اما برای جلوگیری از افت آزمودنی، ۲۰ نفر برای هر زیرگروه تعیین شد.

از هر دو گروه پیش‌آزمون گرفته شد. گروه آزمایش، بسته آموزشی تربیت جنسی را در ۹ جلسه ۹۰ دقیقه‌ای دریافت کرد و دو جلسه ۱۰۰ دقیقه‌ای نیز برای والدین آن‌ها برگزار شد. گروه کنترل هیچ مداخله‌ای دریافت نکرد. در پایان، از هر دو گروه پس‌آزمون به عمل آمد. متغیر «خویشستن‌داری جنسی» با استفاده از پرسش‌نامه استاندارد اسماعیلی (۱۳۹۴): سنجش شد که نمره کسب‌شده از این ابزار، معیار اصلی تحلیل است.

الف. مبانی بسته تربیت جنسی از دیدگاه قرآن و سنت

۱. مبانی طبیعی بودن غریزه جنسی

از اصلی‌ترین مبانی در تربیت جنسی، وجود میل جنسی در انسان است که نقشی کلیدی در شکل‌گیری شخصیت او ایفا می‌کند. با این حال، چگونگی و زمان ارضای این غریزه می‌تواند به رشد یا انحطاط فرد بینجامد. اهمیت پاسخگویی به این نیاز، به ویژه در دوران بلوغ و پس از آن، به حدی است که می‌توان گفت هر فرد دارای شخصیت جنسی منحصر به فردی است (بنفورد و اسنو، ۲۰۰۰). جاذبه طبیعی میان زن و مرد، مانند دیگر غرایز انسانی همچون نیاز به خواب، غذا و آب، امری فطری است. هر انسانی با رسیدن به بلوغ، در صورت سلامت جسمی و روانی، کششی غریزی به جنس مخالف احساس می‌کند. این ویژگی نه تنها در انسان، بلکه در سراسر جهان حیوانات نیز مشاهده می‌شود (طهماسب‌زاده، ۱۴۰۰).

خداوند متعال در آیات ۵ و ۶ سورة مومنون، ویژگی مومنان حقیقی را این گونه توصیف می‌کند: «وَالَّذِينَ هُمْ لِأُزُوجِهِمْ حَافِظُونَ إِلَّا عَلَىٰ أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ»؛ و آنان که دامان خود را [از تمایلات ناپه‌جا] حفظ می‌کنند، مگر در برابر همسران یا کنیزانشان که در این صورت مورد سرزنش نیستند.

تعبیر «غَيْرُ مَلُومِينَ» (سرزنش‌ناپذیر) پاسخی به دیدگاه افراطی آیین مسیحیت تحریف‌شده است که هرگونه رابطه جنسی را ناپسند می‌شمرد و تجرد را فضیلتی اخلاقی می‌دانست. این نگرش حتی در میان روحانیون کاتولیک تا پدانشا پیش رفت که ازدواج را مخالف جایگاه معنوی خود قلمداد می‌کردند. حال آنکه خداوند هرگز غریزه‌ای را در نظام حکیمانه آفرینش قرار نداده است که سرانجام آن نفی یا تحریم شود (مکارم شیرازی، ۱۳۸۵).

پیامبر اکرم ﷺ در حدیثی از کتاب تحف العقول (ص ۲۰۲) می‌فرماید: «يَا عُمَانُ! لَمْ يُرْسَلَنِي اللَّهُ تَعَالَى بِالرَّهْبَانِيَّةِ، وَلَكِنْ بَعَثَنِي بِالْحَنِيفِيَّةِ السَّهْلَةِ السَّمْحَةِ، أَصُومُ وَأُصَلِّي وَأَلْبَسُ، فَمَنْ أَحَبَّ فِطْرَتِي فَلْيَسْتَنْ بِسُنَّتِي، وَمِنْ سُنَّتِي النَّكَاحُ»؛ ای عثمان! خداوند مرا به رهبانیت نفرستاد، بلکه با آیینی آسان و میانه روانه مبعوث کرد. من روزه می‌گیرم، نماز می‌خوانم و با همسرانم همبستر می‌شوم. پس هر که روش مرا دوست دارد، باید از سنتم پیروی کند و از سنت‌های من، ازدواج است.

۲. الهی بودن و تکریم انسان در تربیت جنسی

این جنبه از تربیت جنسی در اسلام، ماهیتی الهی دارد و پرداختن به آن دارای پاداش معنوی است. متون دینی اسلام حتی به جزئیاتی مانند لزوم وضو و طهارت پیش از همبستری زن و شوهر، دعا‌های مخصوص شب زفاف و آغاز آمیزش جنسی با نام خداوند تأکید کرده‌اند (جلیل پیران و جلیل پیران، ۱۴۰۱:). امام صادق (ع) در این باره می‌فرماید: «إِذَا أَتَى أَحَدُكُمْ أَهْلُهُ فَلْيَذْكُرِ اللَّهَ، فَإِنَّ مَنْ لَمْ يَذْكُرِ اللَّهَ عِنْدَ الْجَمَاعِ وَكَانَ مِنْهُ وَلَدٌ، كَانَ ذَلِكَ شِرْكَ شَيْطَانٍ وَ يُعْرِفُ ذَلِكَ بِحُبِّنَا وَ بُغْضِنَا»؛ هرگاه یکی از شما قصد آمیزش با همسرش را دارد، نام خدا را یاد کند [بسم الله بگوید]؛ زیرا هرکس در این هنگام نام خدا را نیاورد و فرزندى از او متولد شود، شیطان در آن مشارکت می‌کند و این [نقص] با دوستی یا دشمنی با ما شناخته می‌شود (اعتقادات الامامیه، ۴۰۴/۳).

در این نظام تربیتی، همواره بر کرامت انسان، حرمت روابط زناشویی و قداست خانواده تأکید شده است. هدف از رابطه جنسی در اسلام، تنها ارضای غریزه نیست، بلکه تقویت مودت، آرامش و عشق بین زوجین است (شیرینی و همکاران، ۱۳۹۹:). قرآن کریم در این زمینه تصریح می‌کند: «وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ» و از نشانه‌های او این است که همسرانی از جنس خودتان برای شما آفرید تا در کنارشان آرامش یابید، و میان شما مهر و رحمت قرار داد. بی‌گمان در این [نعمت] برای مردمی که می‌اندیشند، نشانه‌هایی است (روم: ۲۱).

۳. مبنای تداوم نسل

بی‌شک وجود میل و غریزه جنسی، عامل تداوم نسل بشر است و تمامی دانشمندان بر این واقعیت واقفند که کشش جنسی از نیازهای فیزیولوژیک انسان محسوب می‌شود. با فعال شدن این غریزه از دوران بلوغ به بعد، استمرار نسل انسان تضمین می‌گردد (صالحی، ۱۳۸۱: ۷۷). اگر این جنبه از وجود انسان در مسیر تحقق نسلی سالم و پویا هدایت شود، می‌توان از این استعداد برای دستیابی به اهداف متعالی انسانی بهره برد (اندرسون، ۱۹۹۹).

عمل جنسی در نگاه الهی، تنها مقدمه‌ای برای تولیدمثل نیست، بلکه شامل روابط انسانی، ارزش‌ها و مهارت‌های زندگی سالم می‌شود. در اسلام، تداوم نسل در چارچوب ازدواج تعریف شده است؛ تا آنجا که ازدواج به‌تنهایی نیمی از دین انسان را حفظ می‌کند و نیم دیگر با تقوای الهی از آسیب‌ها مصون می‌ماند. تأکید بر تقوا پس از ازدواج نشان می‌دهد که **خویش‌داری واقعی** بدون ارضای صحیح غریزه جنسی ممکن نیست. از همین رو، کمال دین انسان پس از ازدواج محقق می‌شود و استمرار نسل در چهارچوب خانواده و پیوند زناشویی مورد تأکید قرار گرفته است (یاوری، ۱۳۸۰: ۱۳۳).

انسان برای رسیدن به زندگی سعادتمندانه و تکامل فردی، نیازمند بهره‌گیری از مواهب الهی مانند ازدواج و فرزندآوری است. این مسیر، به‌تنهایی طی نمی‌شود و ریشه در نیازهای جمعی و اجتماعی انسان دارد (چامپا و مرفی، ۲۰۰۸).

۴. مبنای واقع‌بینی

واقع‌بینی در مرحله اول، توجه انسان به ضعفی است که در وجود او نهفته است. این ناتوانی و درماندگی ابعاد مختلفی دارد؛ از جمله ضعف جسمی، عقلی و نفسانی، که مقصود اصلی از آن، **ضعف نفس** به عنوان ویژگی عمومی انسان است. این ضعف به ویژه زمانی آشکار می‌شود که افراد با مسئولیت‌ها و وظایف خود روبه‌رو می‌گردند. خداوند متعال در آیه ۲۸ سوره نساء بر این واقعیت تأکید می‌کند: «يُرِيدُ اللَّهُ أَنْ يُخَفِّفَ عَنْكُمْ وَخُلِقَ الْإِنْسَانُ ضَعِيفًا»؛ خداوند می‌خواهد از بار [تکالیف] شما بکاهد، چرا که انسان ناتوان آفریده شده است.

در نظر گرفتن ضعف‌های ذاتی انسان، در طراحی سبک زندگی، تعاملات اجتماعی و به ویژه روش‌های تربیتی، نقش کلیدی ایفا می‌کند. مکتبی موفق است که با نگاهی واقع‌بینانه، نقاط قوت و

ضعف انسان را همزمان در نظر بگیرد. این واقع‌بینی منشأ تحولاتی مانند پذیرش تأثیرات مثبت و منفی رفتارهاست و اهمیت موضوع را دوجندان می‌کند. به همین دلیل، رفتار مبتنی بر مدارا، تسامح و صبر، ضرورتی اجتناب‌ناپذیر است. آگاهی صحیح از این مبنا، برای مصون ماندن از انحرافات جنسی، روانی و اجتماعی، امری الزامی است.

تفاوت‌های فردی در تأثیرپذیری از نیازها و موقعیت‌ها، با توجه به توانمندی‌ها و محدودیت‌های هر شخص، موضوعی حیاتی است. درک واقع‌بینانه این نیازها و برخورد سنجیده با آنها، می‌تواند فرد را به سمت بهره‌گیری صحیح از ظرفیت‌هایش هدایت کند (باقری، ۱۳۶۸: ۱۳۳).

۵. مبنای عاملیت محیط و شرایط

تأثیر محیط و شرایط از نخستین مراحل زندگی انسان آغاز می‌شود؛ چنانچه در آموزه‌های دینی، تربیت فرزند حتی به مرحله پیش از تولد و انتخاب همسر مرتبط دانسته شده است. این امر تا بدانجا اهمیت دارد که یکی از حقوق اساسی فرزندان محسوب می‌گردد. کیفیت محیط و شرایط پیرامونی تأثیر شگرفی بر شکل‌گیری شخصیت افراد دارد، تا جایی که معمولاً افراد هم‌سنخ به سمت یکدیگر گرایش پیدا می‌کنند.

با توجه به نقش حیاتی همسالان و دوستان در دوران کودکی و نوجوانی، انتخاب آگاهانه و دقیق همراهان و دوستان از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. تأثیرات محیطی تنها به سطح فردی محدود نمی‌شود، بلکه در بُعد اجتماعی و خانوادگی نیز به وضوح قابل مشاهده است (باقری، ۱۳۸۰: ۳۲). یافته‌های آسیب‌شناسان نشان می‌دهد بخش قابل توجهی از مشکلاتی که تا سنین ۳۰ سالگی بر زندگی افراد تأثیر می‌گذارد و گاه منجر به خطاهای جبران‌ناپذیر می‌شود، ریشه در مسائل جنسی یا دارای پیامدهای جنسی دارد (کی‌نیا، ۱۳۶۲: ۱۰۲).

۶. مبنای اندیشه‌ورزی و تعقل

تعقل از جمله ویژگی‌های عمومی انسان‌هاست و همه ادیان الهی بر اندیشه‌ورزی تأکید دارند. اگرچه گاهی اقوامی به دلیل عدم تعقل مورد سرزنش قرار گرفته‌اند، اما این مذمت نه به خاطر فقدان تفکر، بلکه به سبب نداشتن تفکری نظام‌مند و پویا بوده است (باقری، ۱۳۸۰: ۹۵). تعقل به عنوان ویژگی متمایز انسان از حیوانات شناخته می‌شود. از آنجا که فعلیت یافتن این توانایی به صورت تدریجی

و مرحله به مرحله اتفاق می افتد، سطح ادراک کودک به پای بزرگسالان نمی رسد. بنابراین در تربیت جنسی دوران کودکی، ضروری است با ایجاد عادات صحیح جنسی، بستری مناسب فراهم شود تا کودک با رسیدن به رشد عقلی، این آموزه ها را بهتر بپذیرد.

هوس ها و شهوات، عقل را به اسارت می گیرند. اگر فهم انسان از بند هوای نفس رهایی نیابد و به سوی کمال خود برانگیخته نشود، دچار رکود فکری خواهد شد. بدین ترتیب، عقل و شهوت در تقابل با یکدیگر قرار دارند؛ دانش پشتیبان اندیشه و تفکر است، در حالی که هوس حامی شهوت محسوب می شود (هاشمی علی آبادی، ۱۴۰۰).

در روایات متعددی از اهل بیت علیهم السلام به تقابل عقل و شهوت اشاره شده است. امیرالمؤمنین علی علیه السلام می فرماید: «الْعَقْلُ وَالشَّهْوَةُ ضِدَّانِ...»؛ عقل و شهوت دو دشمن هم اند (مستدرک الوسائل، ج ۱۱: ۲۱۱).

بر این اساس، در تربیت جنسی نوجوانان ضروری است قوای عقلی و تفکری آنان را پرورش داد و از طریق تمرین و تکرار مستمر، عادات جنسی صحیح را در ذهن آنان تثبیت کرد. تقویت قوای عقلی نوجوانان، به ویژه هنگامی که با تربیت دینی همراه شود، تأثیر بیشتری خواهد داشت (حاجی زاده و همکاران، ۱۳۹۹).

ب. خلاصه بسته تربیت جنسی نوجوانان بر اساس قرآن و سنت

۱. جلسات دانش آموزان

جلسه اول: معارفه، قوانین گروه، تعاریف، اهمیت تربیت جنسی، دیدگاه های مختلف، نابهنجاری های جنسی

جلسه دوم: هورمون ها و سیستم عصبی، آناتومی جنسی پسران، بهداشت جنسی

جلسه سوم: بلوغ و احکام مرتبط با آن

جلسه چهارم: نیازهای عاطفی-روانی و رابطه با جنس مخالف

جلسه پنجم: فشار جنسی، خودارضایی و خویشتن داری

جلسه ششم: کنترل خیال، کنترل نگاه و مقابله با محتوای هرزه نگاری

جلسه هفتم: مدیریت شنیداری، گفتاری، مواد مخدر، خلوت، تغذیه و تحرک

جلسه هشتم: توسعه فردی، تحصیل، مهارت‌ها، خودشناسی و هوش هیجانی
جلسه نهم: معنویت، اخلاقیات و تقوا

۲. جلسات والدین

جلسه اول: کلیات تربیت جنسی، هویت جنسی، جداسازی بستر، تعامل با نوجوانان، حریم خصوصی، پوشش، پاسخ به سوالات جنسی و انعطاف‌پذیری
جلسه دوم: تغییرات بلوغ، عشق ورزی، حفظ کرامت، استفاده از رسانه، پیشگیری از مفاسد، تشویق به ازدواج، اشتغال و تفریحات سالم
در این پژوهش به منظور اعتباریابی بسته آموزشی تربیت جنسی بر اساس قرآن و سنت، بوسیله دو شاخص CVR و CVI، داده‌هایی که از متخصصین روان‌شناسی و حوزوی گرفته شد، مورد بررسی قرار گرفت، که نتایج حاصل از آن به شرح زیر است:

۱. CVR محتوا، تکالیف، تکنیک‌های جلسات نوجوانان: ۰/۹۱
۲. CVR محتوا، تکالیف، تکنیک‌های جلسات والدین: ۱
۳. CVR مولفه‌های جلسات نوجوانان: ۰/۹۲
۴. CVR مولفه‌های جلسات والدین: ۰/۹۲
۵. CVI محتوا، تکالیف، تکنیک‌های جلسات نوجوانان: ۰/۹۱
۶. CVI محتوا، تکالیف، تکنیک‌های جلسات والدین: ۱
۷. CVI مولفه‌های جلسات نوجوانان: ۰/۹۶
۸. CVI مولفه‌های جلسات والدین: ۰/۹۴

ج. ابزار پژوهش

پرسش‌نامه خویشتن‌داری جنسی: به منظور سنجش و ارزیابی خویشتن‌داری جنسی از پرسش‌نامه‌ای که توسط اسماعیلی در سال ۱۳۹۴ طراحی شده است، استفاده گردید. این پرسش‌نامه دارای ۵۲ گویه و سه حیطه شناختی، عاطفی و عمل می‌باشد تا نگرش دانش‌آموزان پسر مقطع متوسطه دوم را به صورت خوداظهاری در مورد میزان خویشتن‌داری جنسی در حیطه‌های سه گانه، بسجند (اسماعیلی، ۱۳۹۴).

این پرسش نامه با استفاده از طیف لیکرت به صورت (جدول-۱) زیر نمره گذاری می شود:

(جدول-۱)

کاملاً موافقم	موافقم	نظری ندارم	مخالقم	کاملاً مخالفم
۵	۴	۳	۲	۱

هرچقدر نمره حاصل از این پرسشنامه در هر حیطه بیشتر باشد، به معنای خوشن داری جنسی بالاتر به صورت کلی، و در آن بعد به صورت خاص می باشد.

روایی صوری و محتوایی این پرسشنامه در پژوهش اسماعیلی (۱۳۹۴) مورد بررسی و تأیید قرار گرفته است. همچنین پایایی با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ارزیابی شده که نتایج آن به شرح (جدول-۲) بدست آمده است:

(جدول-۲)

حیطه ها	تعداد گویه ها	آلفای کرونباخ
شناختی	۱۹	۹۱/۰
عاطفی	۱۶	۸۶/۰
عملی	۱۷	۸۳/۰

در این پژوهش، به منظور تحلیل داده ها از شاخص های آمار توصیفی و استنباطی استفاده می شود. در بخش یافته های توصیفی وضعیت گروه های مورد پژوهش و فراوانی، درصد فراوانی، میانگین، انحراف معیار نمره های متغیر وابسته پژوهش استفاده شد. همچنین در بخش پیش فرض های تحلیل کواریانس، مفروضه های نرمال بودن متغیرهای پژوهش، همگنی واریانس ها و همگنی شیب رگرسیون و در بخش استنباطی از آزمون تحلیل کواریانس تک متغیری، استفاده و ارائه شده است. باید ذکر کرد که تحلیل داده ها نیز به کمک نرم افزار SPSS24 انجام شده است.

د. یافته ها

در (جدول-۳) میانگین و انحراف استاندارد نمرات متغیرها در دو مرحله پیش آزمون و پس آزمون افراد دو گروه آزمایش و کنترل ارائه شده است.

(جدول-۳): میانگین و انحراف استاندارد نمرات خویشتن داری جنسی در گروه آزمایش و کنترل

گواه		آزمایش		گروه	
انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	میانگین	مراحل آزمون	متغیرها
۱/۸۱	۶/۸۷	۱/۵۵	۶/۰۰	پیش آزمون	حیطه شناختی
2/19	۶73	۱/80	۶/33	پس آزمون	
2/88	۷/33	۱/68	۷/60	پیش آزمون	حیطه عاطفی
۱/۷۱	۷/۶۶	۱/۸۵	۷/۱۵	پس آزمون	
۱/۸۹	۹/۱۵	۱/۸۸	۷/۶۰	پیش آزمون	حیطه عملی
2/58	۹/33	2/55	9/27	پس آزمون	

همان طور که در (جدول-۳) مشاهده می شود، با مقایسه میانگین های خویشتن داری جنسی گروه آزمایش با کنترل، می توان گفت، که خویشتن داری جنسی گروه آزمایش افزایش یافته است. نتایج آزمون نرمال بودن داده ها در گروه های مختلف در جدول زیر خلاصه گردیده است. آن دسته از گروه هایی که مقدار معنی داری بیشتر از 0/05 است دارای توزیع نرمال هستند.

هـ. آزمون نرمال بودن متغیرهای پژوهش

آزمون نرمال بودن داده های گروه ها در پیش آزمون و پس آزمون برای متغیرهای مختلف در (جدول-۴) آمده است.

(جدول-۴): بررسی توزیع نرمال بودن داده های پژوهش به کمک آزمون شاپیرو وویلک

گواه		آزمایش		متغیر
معنی داری	آماره	معنی داری	آماره	
0/866	0/971	0/564	0/952	حیطه شناختی پیش آزمون
0/678	0/959	0/407	0/942	حیطه شناختی پس آزمون

0/310	0/934	0/895	0/973	حیطه عاطفی پیش آزمون
0/670	0/959	0/828	0/968	حیطه عاطفی پس آزمون
0/337	0/936	0/587	0/954	حیطه عملی پیش آزمون
0/534	0/951	0/600	0/955	حیطه عملی پس آزمون

با توجه به اینکه سطح معنی داری برای متغیر خویشتن داری جنسی و ابعاد آن، در دو گروه تحقیق همگی بزرگتر از ۰/۰۵ است و لذا این پیش فرض آزمون کوواریانس مورد تایید می باشد.

۱. آزمون همگنی واریانس ها

یکی دیگر از پیش فرض های آزمون کواریانس همگنی واریانس های بین گروه ها است. به این معنی که واریانس خطاهای گروه های مختلف مورد آزمون، دارای واریانس یکسانی هستند. برای آزمون این پیش فرض با استفاده از نرم افزار SPSS، می توان آزمون لوین (Levene) را بدین منظور اجرا نمود. اگر سطح معنی داری بیشتر از ۰/۰۵ شد، می توان همگن بودن واریانس گروه ها را تأیید نمود (حبیبی و سرآبادی، ۱۴۰۱، ص ۵۲).

(جدول-۵): بررسی همگنی واریانس داده های پژوهش به کمک آزمون همگنی واریانسها (لوین)

متغیر	اماره لوین	درجه آزادی ۱	درجه آزادی ۲	معنی داری
حیطه شناختی پیش آزمون	0/006	۱	۲۸	0/93
حیطه شناختی پس آزمون	0/53	۱	۲۸	0/47
حیطه عاطفی پیش آزمون	۱/47	۱	۲۸	0/07
حیطه عاطفی پس آزمون	3/33	۱	۲۸	0/07
حیطه عملی پیش آزمون	0/011	۱	۲۸	0/91
حیطه عملی پس آزمون	0/21	۱	۲۸	0/64

در آزمون فوق سطح معنی داری متغیرهای خویشتن داری جنسی و ابعاد آن بیشتر از ۰/۰۵ می باشد.

لذا واریانس متغیرهای گروه های پیش آزمون و پس آزمون همگن می باشد.

۲. بررسی تحلیل اثربخشی بسته

(جدول-۶): نتایج آزمون باکس جهت بررسی پیش فرض همگنی ماتریس واریانس - کوواریانس

Sig	DF2	DF1	F	M BOX
۰/۶۵	۶۳/۳۱۵۶	۱۵	۰/۸۱	۱۵/۲۵

همان گونه که در (جدول-۶) مشاهده می شود، نتیجه آزمون باکس، نشان دهنده همگنی ماتریس واریانس - کوواریانس می باشد ($p > ۰/۰۵$: $F = ۰/۸۱$). بنابراین در خروجی آزمون کواریانس چند متغیری، آماره های شاخص لامبدای ویلکز، گزارش می شود. نتایج تحلیل کواریانس چندمتغیری در جدول زیر نشان داده شده است.

(جدول-۷): نتایج کلی تحلیل کواریانس چند متغیری

نوع آزمون	مقدار	F	df فرضی	df خطا	سطح معناداری
اثر پیلای	۰/۸۲	18/28	5/000	19/000	۰/۰۰۱
لامبدای ویلکز	۰/۱۷	18/28	5/000	19/000	۰/۰۰۱
اثر هتلینگ	4/81	18/28	5/000	19/000	۰/۰۰۱
بزرگترین ریشه خطا	4/81	18/28	5/000	19/000	۰/۰۰۱

همانطور که در (جدول-۷) مشاهده می شود، آزمون شاخص لامبدای ویلکز معنی دار شده است ($p < ۰/۰۵$: $F = ۱۸/۲۸$). بنابراین می توان نتیجه گرفت که تفاوت معنی داری حداقل در یکی از متغیرهای وابسته (خویشتن داری جنسی) بین دو گروه وجود دارد.

(جدول ۸): نتایج تحلیل کواریانس یک راهه، در متن مانکوا

منابع	متغیر وابسته	مجموع مجذورات	DF	میانگین مجذورات	F	سطح معنی داری	اندازه اثر
گروه	حیطه شناختی	6/81	1	6/81	30/53	۰/۰۰۰	۰/۵۷
	حیطه عاطفی	11/47	1	11/47	29/11	۰/۰۰۰	۰/۵۵
	حیطه عملی	10/55	1	10/55	32/68	۰/۰۰۰	۰/۵۸
خطا	حیطه شناختی	5/13	23	۰/۲۲			
	حیطه عاطفی	9/06	23	۰/۳۹			
	حیطه عملی	7/42	23	۰/۳۲			

همانطور که (جدول ۸) نشان می‌دهد؛ بین دو گروه آزمایش و گواه در حیطه شناختی $(F(1,23) = 30/53, P < 0/05, \text{Partial}\eta^2 = 0/57)$ ، حیطه عاطفی $(F(1,23) = 29/11, P < 0/05, \text{Partial}\eta^2 = 0/55)$ و حیطه عملی $(F(1,23) = 32/68, P < 0/05, \text{Partial}\eta^2 = 0/58)$ تفاوت معنی‌دار وجود دارد. بنابراین می‌توان گفت که خویش‌داری جنسی دانش‌آموزان متوسطه در دو گروه آزمایش و گواه در سطح $0/05$ تفاوت معنی‌دار وجود دارد. مقدار این تأثیر با توجه به مربع جزئی انا (اندازه اثر) بدین صورت است که: ۵۷ درصد تغییرات حیطه شناختی، ۵۵ درصد تغییرات حیطه عاطفی و ۵۸ تغییرات حیطه عملی دانش‌آموزان متوسطه از تفاوت گروه‌های آزمون و گواه ناشی می‌شود. بر این اساس، می‌توان گفت که بسته تربیت جنسی نوجوانان بر مبنای قرآن و سنت به طور معنی‌داری موجب افزایش خویش‌داری جنسی دانش‌آموزان متوسطه شده است.

نتیجه گیری

نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان داد که خویشتن داری جنسی دانش آموزان متوسطه در گروه آزمایش، در مقایسه با گروه گواه، در سطح معناداری ۰/۰۵ به طور قابل توجهی افزایش یافته است. بنابراین، می توان نتیجه گرفت که آموزش بسته تربیت جنسی بر مبنای قرآن و سنت تأثیر معناداری در افزایش خویشتن داری جنسی دانش آموزان دارد.

این یافته‌ها با نتایج پژوهش‌های زیر هم‌راستا است: رحمانی (۱۳۹۷) در پژوهشی با عنوان طراحی بسته آموزشی تربیت جنسی نوجوانان مبتنی بر فرهنگ ایرانی و بررسی اثربخشی آن بر خودکارآمدی اجتماعی و خطرپذیری جنسی در دانش آموزان دختر متوسطه اول؛ محمدجانی و همکاران (۱۳۹۵) با عنوان الگوی برنامه درسی برای دوره نوجوانی بر اساس مبانی قرآن و روایات معصومین؛ مهربان (۱۳۹۵) با عنوان تربیت جنسی در دوران کودکی و نوجوانی از دیدگاه قرآن و روایات؛ کرمی اوشانق (۱۳۹۹) با عنوان تدوین بسته آموزشی تربیت جنسی در کودکان دوره ابتدایی (۶ تا ۱۲ سال)؛ و فرع شیرازی (۱۳۹۳) با عنوان بررسی تربیت جنسی در آموزه‌های فقهی.

در تبیین نتایج پژوهش حاضر می توان گفت که اسلام و روان شناسی هر دو قائل به ضرورت تربیت جنسی هستند، اما تفاوت آن‌ها در نوع نگاه، اصول، و روش‌های تربیتی است. به نظر می‌رسد می توان با بهره‌گیری از آموزه‌های دینی، به‌ویژه قرآن و روایات، بسته‌ای کاربردی برای استفاده دانش آموزان تدوین کرد؛ بسته‌ای که والدین، مسئولان آموزش و پرورش، معلمان، مربیان و دیگر متولیان تعلیم و تربیت بتوانند از آن بهره ببرند. چنین بسته‌ای می تواند در پیشگیری از معضلات ناشی از غفلت نسبت به تربیت جنسی صحیح و در تقویت سلامت فرهنگی جامعه اسلامی نقش مؤثری ایفا کند.

نگاه اسلام به تمایلات جنسی، نگاهی واقع‌نگرانه و درعین حال تعالی‌جویانه است. اسلام با توجه به مراحل رشد، نظام تربیت جنسی خاصی را در نظر گرفته و برای هر دوره، راهبردهای مناسبی جهت مواجهه صحیح با نیازهای جنسی ارائه داده است. آموزش‌های اسلامی در حوزه مسائل جنسی می‌تواند به پرورش استعدادهای فردی، ارتقای سطح سلامت روانی-اجتماعی، تحقق اهداف عالی تعلیم و تربیت، و نجات جامعه از انحرافات کمک کند.

نظام‌واره تربیت جنسی در دوره نوجوانی - به‌ویژه برای کسانی که امکان ازدواج ندارند - بر عفاف‌گرایی مبتنی بر آموزه‌های قرآن و حدیث تمرکز دارد (مرویان حسینی، ۱۳۹۴: ۱۲). از منظر

اسلام، گزینه جنسی نه تنها برای بقای نسل اهمیت دارد، بلکه وسیله‌ای برای حفظ عفت نیز محسوب می‌شود. اسلام نه تنها با تربیت جنسی مخالف نیست، بلکه با تأکیدهای مکرر به والدین درباره آموزش‌های مرتبط - مانند مسائلی چون احتلام، حیض، بلوغ، جداخواهی فرزندان، شرایط آمیزش و غیره - بر اهمیت این موضوع تأکید دارد.

اسلام در موضوع ارضای گزینه جنسی neither افراط‌گراست و neither تفريط‌گرا؛ در این نگاه، گزینه جنسی امری شر یا گناه‌آلود تلقی نمی‌شود (قائم، ۱۳۷۳: ۶۶)، اما بی‌بندوباری جنسی مورد نهی شدید است و در صورت بی‌توجهی، با واکنش کیفری همراه است (مطهری، ۱۳۸۵: ۷۱). اسلام انگیزه جنسی را نه تنها قبیح نمی‌داند بلکه آن را ابزاری برای رسیدن به کمال و حیات طیبه معرفی می‌کند (ثابت، ۱۳۹۶: ۱۱۲).

کنترل و هدایت درست گزینه جنسی به شکل‌گیری عادات سالم می‌انجامد و بهترین زمان برای ایجاد چنین عادت‌هایی دوران کودکی و نوجوانی است. آموزش و تربیت جنسی به‌عنوان یکی از اهداف بسته تربیت جنسی در دوره متوسطه، می‌تواند دانش‌آموزان را به عنوان آینده‌سازان جامعه به مشارکت فعال در کنترل تمایلات جنسی و مسئولیت‌پذیری در این حوزه سوق دهد. مدارس، با آموزش به کودکان و نوجوانان، می‌توانند در این زمینه نقشی بنیادین ایفا کنند. دستیابی به ویژگی‌های مطلوب یادشده در دانش‌آموزان نیازمند آموزش و تربیت هدفمند است و به‌طور خودجوش حاصل نخواهد شد.

منابع

- قرآن کریم (ترجمه)، رضایی اصفهانی، محمدعلی. قم: مؤسسه تحقیقاتی فرهنگی دارالذکر، ۱۳۷۳.
به نقل از: سایت جامعه التفاسیر نور.
- نهج البلاغه، ترجمه علی شیروانی، قم: دفتر نشر معارف، وابسته به نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها، چاپ سوم، ۱۳۹۲.
- ابراهیمی، عصمت؛ کریمی نیا، محمدمهدی؛ انصاری مقدم، مجتبی. «راه‌های کنترل طغیان جنسی از منظر قرآن و حدیث»، پژوهش و مطالعات علوم اسلامی، سال سوم، شماره ۲۵، مرداد ۱۴۰۰.
- ابراهیمیان، محمد. «شهوت، پرتگاه روح انسان»، مجله علمی پژوهشی علوم تربیتی، شماره ۱۲۰، مهر ۱۳۷۹.
- امینی، ابراهیم. آیین تربیت، تهران: انتشارات اسلامی، ۱۳۵۹.
- ابن بابویه، محمد بن علی. اعتقادات الامامیه (للسدوق)، قم: کنگره شیخ مفید، چاپ دوم، ۱۴۱۴ ق.
- ابن شعبه حرانی، حسن بن علی. تحف العقول، قم: انتشارات جامعه المدرسین حوزه علمیه قم، ۱۳۶۳.
- باقری، خسرو. نگاهی به تعلیم و تربیت اسلامی، تهران: انتشارات جامعه، ۱۳۶۸.
- باقری، خسرو. نگاهی دوباره به تعلیم و تربیت اسلامی، تهران: انتشارات مدرسه، ۱۳۸۰.
- ثابت، حافظ. تربیت جنسی در اسلام، قم: مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، چاپ ششم، ۱۳۹۶.
- جلیل پیران، مرضیه؛ جلیل پیران، زیبا. «اثر بخشی تربیت جنسی مبتنی بر آموزه‌های اسلامی بر مهارت‌های اجتماعی و خودشناسی انسجامی دانش‌آموزان نوجوان»، پیشرفت‌های نوین در روان‌شناسی، علوم تربیتی و آموزش و پرورش، سال پنجم، شماره ۵۲، مهر ۱۴۰۱.
- حاجی‌زاده، مرتضی؛ محسنی، محمد؛ جهانی، علی اکبر؛ ایزدی فرد، علی اکبر. «طراحی الگوی اسلامی تربیت جنسی برای کودکان با رویکرد فقهی»، پژوهش در مسائل تعلیم و تربیت اسلامی، سال بیست و نهم، شماره ۵۲، پاییز ۱۴۰۰.

- خدمتیار، محمد. «بررسی دیدگاه‌های اندیشمندان اسلامی پیرامون تربیت جنسی»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه شیراز، ۱۳۹۰.
- دیفریتاس، کریستال. کلیدهای آموزش و مراقبت از سلامت جنسی در کودکان و نوجوانان، ترجمه سارا رئیسی طوسی، تهران: انتشارات صابرین، ۱۳۸۲.
- رحمانی، احسان؛ عارفی، مختار؛ افشاری‌نیا، کریم؛ امیری، حسن. «طراحی بسته آموزشی تربیت جنسی نوجوانان مبتنی بر فرهنگ ایرانی و اثربخشی آن بر خودپنداشت دانش‌آموزان متوسطه اول»، مجله علوم روان‌شناختی، دوره ۱۸، شماره ۷۹، ۱۳۹۸.
- ساجدی، زهرا. «بررسی و تحلیل الگوی تربیت جنسی از منظر قرآن و روایات»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، رشته الهیات (گرایش علوم قرآن و حدیث)، دانشگاه اراک، ۱۳۹۷.
- شیریگی، مریم؛ اسماعیلی، زهره؛ سعیدی‌پور، بهمن؛ سرمدی، محمدرضا. «طراحی الگوی تربیت جنسی در عصر جهانی‌شدن با تأکید بر دیدگاه اسلام»، پژوهش در دین و سلامت، دوره ۳، شماره ۶، مهر ۱۳۹۹.
- صالحی، فردین. مؤلفه‌های انحراف جنسی کودکان، قم: انتشارات راه زبان، ۱۳۸۱.
- طهماسب‌زاده، داوود؛ عظیم‌پور، احسان؛ ایمان‌زاده، علی؛ عباس‌زاده، محمد. «مطالعه فرآیند تربیت جنسی نوجوانان ایرانی: نظریه داده‌بنیاد»، پژوهش‌های برنامه‌درسی، دوره یازدهم، شماره دوم، پاییز ۱۴۰۰.
- فرع شیرازی، سید مصطفی. «بررسی تربیت جنسی در آموزه‌های فقهی»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده الهیات و معارف اسلامی، دانشگاه فردوسی مشهد، ۱۳۹۳.
- قائمی، علی. خانواده و مسائل جنسی کودکان، چاپ نهم، تهران: انجمن اولیا و مربیان جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۷۳.
- کرمی‌اوشانق، فرشاد. «تدوین بسته آموزشی تربیت جنسی در کودکان دوره ابتدایی (۶ تا ۱۲ سال)»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، رشته تحقیقات آموزشی، دانشگاه علامه طباطبائی، ۱۳۹۹.
- کی‌نیا، مهدی. مبانی جرم‌شناسی، تهران: انتشارات آگاه، ۱۳۶۲.
- مرویان‌حسینی، سید محمود. «نقش تربیت جنسی در ارتقاء نهاد خانواده بر اساس آموزه‌های اسلامی»، همایش ملی اشراق اندیشه مطهر، ۱۳۹۴.
- محدث‌نوری، میرزا حسین. مستدرک الوسائل، قم: مؤسسه آل‌البیت، ۱۴۰۸ ق.

محمدجانی، صدیقه؛ یارمحمدیان، محمدحسین؛ کجباف، محمدباقر؛ قلتاش، عباس. «الگوی برنامه درسی برای دوره نوجوانی بر اساس مبانی قرآن و روایات معصومین»، رهیافتی نو در مدیریت آموزشی، سال هفتم، شماره ۳، پاییز ۱۳۹۵.

مصلحی، جواد. تربیت جنسی فرزندان؛ عوامل، روش‌ها و راهکارها، قم: مؤسسه آموزشی پژوهشی امام خمینی(ره)، ۱۳۹۳.

مطهری، مرتضی. اخلاق جنسی در اسلام و جهان غرب، تهران: انتشارات صدرا، ۱۳۸۵.

مکارم شیرازی، ناصر و دیگران. تفسیر نمونه، تهران: دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۸۵.

موسوی، سید روح الله. «بررسی اثربخشی آموزش مهارت‌های زندگی اسلامی بر رفتارهای پرخطر و تاب‌آوری دانش‌آموزان متوسطه»، پایان‌نامه سطح ۳ مشاوره اسلامی، مرکز مدیریت حوزه علمیه تهران، ۱۴۰۲.

مهربان، فاطمه. «تربیت جنسی در دوران کودکی و نوجوانی از دیدگاه قرآن و روایات»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، رشته الهیات و معارف اسلامی (گرایش قرآن و حدیث)، دانشگاه پیام نور مرکز آران و بیدگل، ۱۳۹۵.

نصیری، یوسف. «درآمدی بر مبانی تربیت جنسی در تربیت اسلامی»، مطالعات اسلامی در علوم انسانی، سال اول، شماره اول، بهار و تابستان ۱۳۸۹.

نصیری، یوسف. نیم‌نگاهی به آسیب‌شناسی تربیت جنسی، شیراز: نوید شیراز، ۱۳۹۱.

هاشمی علی‌آبادی، سید احمد. «بررسی نقش جنسیت در شکل‌گیری هویت جنسی از دیدگاه آیات و روایات»، زن و جامعه، دوره ۱۲، شماره ۴۶، تابستان ۱۴۰۰.

یاوری، اسدالله. ازدواج، پاکدامنی، تهران: انتشارات لوح محفوظ، ۱۳۸۰.

Anderson. E. (۱۹۹۹). Decency, Violence, and the Moral life of the Inner city. New York: Norton.

Benford, R. D. and Snow. D. A. (2000) "Framming processes and social Movements: An over view and Assessment" Annual Review of sociology 26:611-39.

Champagne, M. P., & Murphy, W. D. (2008). Circles: A self organization system for teaching appropriate social/sexual behavior to mentally retarded/developmentally disabled persons. Sexuality and Disability, 5, 172.

References

- Rezaei Isfahani, Mohammad Ali. Quran-e Karim (The Holy Quran). Qom: Dar al-Zekr Research and Cultural Institute, 1373 SH (1994 CE). Cited from: Jami Tafsir Noor Website.
- Nahj al-Balaghah (Peak of Eloquence)*, Translated by Ali Shirvani. Qom: Ma'arif Publishing Office, affiliated with the Office of the Supreme Leader's Representative in Universities, 3rd Edition, 1392 SH (2013 CE).
- Amini, Ebrahim. Ayin-e Tarbiyat (The Principles of Education). Tehran: Islamic Publishing, 1359 SH (1980 CE).
- Anderson. E. (1999). Decency, Violence, and the Moral life of the Inner city. New York: Norton.
- Bagheri, Khosrow. Negahi be Taleem va Tarbiyat-e Islami (A Look at Islamic Education). Tehran: Jam'eh Publishing, 1368 SH (1989 CE).
- Bagheri, Khosrow. Negahi Dobare be Taleem va Tarbiyat-e Islami (A Second Look at Islamic Education). Tehran: Madreseh Publishing, 1380 SH (2001 CE).
- Benford, R. D. and Snow. D. A. (2000) "Framming processes and social Movements: An over view and Assessment" Annual Review of sociology 26:611-39.
- Champagne, M. P., & Murphy, W. D. (2008). Circles: A self organization system for teaching appropriate social/sexual behavior to mentally retarded/developmentally disabled persons. Sexuality and Disability, 5, 172.
- DiFerritas, Crystal. Kilid-haye Amuzesh va Morgat-e Salamati Jensi dar Koodakan va Nojavanan (Keys to Teaching and Caring for Sexual Health in Children and Adolescents). Translated by Sara Reisi Tosi. Tehran: Saberin Publishing, 1382 SH (2003 CE).
- Ebrahimi, Esmat; Karimi-Niya, Mohammad Mehdi; Ansari Moghaddam, Mojtaba. "Rah-haye Kontrol-e Toghyan-e Jensi az Manzar-e Quran va Hadith" (Ways to Control Sexual Outbursts from the Perspective of Quran and Hadith). Research and Studies in Islamic Sciences, Year 3, Issue 25, Mordad 1400 SH (2021 CE).

- Ebrahimiayan, Mohammad. "Shahvat, Partgah-e Rouh-e Ensan" (Lust, the Abyss of Human Soul). Scientific Research Journal of Educational Sciences, Issue 120, Mehr 1379 SH (2000 CE).
- Far' Shirazi, Seyyed Mostafa. "Barrasi-ye Tarbiyat-e Jensi dar Amuzesh-haye Fiqhi" (Examining Sexual Education in Jurisprudential Teachings). Master's thesis, Faculty of Theology and Islamic Studies, Ferdowsi University of Mashhad, 1393 SH (2014 CE).
- Hajizadeh, Morteza; Mohseni, Mohammad; Jahani, Ali Akbar; Izadi-Fard, Ali Akbar. "Tarahi-ye Ulgo-ye Islami Tarbiyat-e Jensi baray-e Koodakan ba Rokord-e Fiqhi" (Designing an Islamic Model for Sexual Education for Children with a Jurisprudential Approach). Research in Islamic Education Issues, Year 29, Issue 52, Autumn 1400 SH (2021 CE).
- Hashemi Ali Abadi, Seyyed Ahmad. "Barrasi-ye Naghs-e Jenseyat dar Shakhsyat-e Hoviyati az Didgah-e Ayat va Ravaiyat" (Examining the Role of Gender in Shaping Sexual Identity from the Perspective of Verses and Narrations). Zan va Jame'e (Women and Society), Volume 12, Issue 46, Summer 1400 SH (2021 CE).
- Ibn Babawayh, Muhammad bin Ali. I'tiqadat al-Imamiyah (Beliefs of the Imamiyah). Qom: Sheikh Mofid Congress, 2nd Edition, 1414 AH (1993 CE).
- Ibn Shabah Harani, Hasan bin Ali. Tuhaf al-Uqul (Treasures of Minds). Qom: Society of Teachers of Qom Seminary, 1363 SH (1984 CE).
- Jalil-Piran, Marzieh; Jalil-Piran, Ziba. "Asar Bakhshi Tarbiyat-e Jensi Mabi Bar Amouzesesh-ha-ye Ejtemai va Khodshenasiy-e Ensajami Danesh-amuzan Nojavaran" (The Impact of Islamic-Based Sexual Education on Social Skills and Integrative Self-Knowledge of Adolescent Students). Advances in Contemporary Psychology, Educational Sciences and Teaching, Year 5, Issue 52, Mehr 1401 SH (2022 CE).
- Karami Avashanq, Farshad. "Tadvin-e Basteh Amuzeshi Tarbiyat-e Jensi dar Koodakan Doreh Ebtedayi (6 ta 12 Sal)" (Developing an Educational Package for Sexual Education in Primary School Children (Ages 6 to 12)). Master's thesis, Educational Research Department, Allameh Tabatabai University, 1399 SH (2020 CE).

- Khoddamian, Mohammad. "Barrasi-ye Didgah-haye Andishmandan-e Islami Piramoon-e Tarbiyat-e Jensi" (Examining the Opinions of Islamic Thinkers on Sexual Education). Master's thesis, Faculty of Educational Sciences and Psychology, Shiraz University, 1390 SH (2011 CE).
- Kinia, Mehdi. *Maban-e Jorm-shenasi* (Foundations of Criminology). Tehran: Aghah Publishing, 1362 SH (1983 CE).
- Makarem Shirazi, Naser et al. *Tafsir-e Namuneh* (Sample Interpretation). Tehran: Dar al-Kutub al-Islamiyyah, 1385 SH (2006 CE).
- Marvian Hosseini, Seyyed Mahmoud. "Naghs-e Tarbiyat-e Jensi dar Erteghae Nahad Khanevar bar Asas-e Amuzeshe-haye Islami" (The Role of Sexual Education in Enhancing the Family Institution Based on Islamic Teachings). National Conference on Eshraq-e Andisheh Motahar, 1394 SH (2015 CE).
- Maslahi, Javad. *Tarbiyat-e Jensi Farzandan; Aavamel, Ravesh-ha va Rahkarha* (Sexual Education of Children: Factors, Methods, and Solutions). Qom: Imam Khomeini Educational and Research Institute, 1393 SH (2014 CE).
- Mehrban, Fatemeh. "Tarbiyat-e Jensi dar Dorane Koodaki va Nojavani az Didgah-e Quran va Ravaiyat" (Sexual Education in Childhood and Adolescence from the Perspective of the Quran and Narrations). Master's thesis, Theology and Islamic Studies Department (Quran and Hadith), Payame Noor University Center of Aran and Bidgol, 1395 SH (2016 CE).
- Mohaddith Noori, Mirza Hossein. *Mustadrak al-Wasa'il* (Appendices to Wasail). Qom: Alul-Bayt Institute, 1408 AH (1987 CE).
- Mohammadjani, Seddiqeh; Yaramohammadian, Mohammad Hossein; Kajbaf, Mohammad Baqer; Qaltash, Abbas. "Ulgo-ye Barnameh Darsi Baray-e Dore Nojavani Bar Asas-e Maban-e Quran va Ravaiyat-e Ma'sumin" (Curriculum Model for Adolescence Based on the Foundations of the Quran and the Narrations of the Infallibles). *Rahyafte Naw in Educational Management*, Year 7, Issue 3, Autumn 1395 SH (2016 CE).

- Motahari, Morteza. Akhlaq-e Jensi dar Islam va Jahane Gharb (Sexual Ethics in Islam and the Western World). Tehran: Sadra Publishing, 1385 SH (2006 CE).
- Mousavi, Seyyed Rouhollah. "Barrasi-ye Asar Bakhshi Amuzesh Moharat-haye Zindagi Islami bar Raftarhaye Parkhatar va Taab-Auri Danesh Amuzan Motavaseh" (Examining the Effectiveness of Teaching Islamic Life Skills on Risky Behaviors and Resilience of Secondary School Students). Level 3 Master's thesis in Islamic Counseling, Management Center of Tehran Seminary, 1402 SH (2023 CE).
- Nasiri, Yousef. "Dar Amadi bar Maban-e Tarbiyat-e Jensi dar Tarbiyat-e Islami" (An Introduction to the Foundations of Sexual Education in Islamic Education). Islamic Studies in Humanities, Year 1, Issue 1, Spring and Summer 1389 SH (2010 CE).
- Nasiri, Yousef. Nimnegahi be Asibsazi-ye Tarbiyat-e Jensi (A Brief Look at the Pathology of Sexual Education). Shiraz: Navid Shiraz, 1391 SH (2012 CE).
- Qa'emi, Ali. Khanevade va Maseleh Jensi Koodakan (Family and Sexual Issues of Children). 9th Edition, Tehran: Association of Parents and Educators of the Islamic Republic of Iran, 1373 SH (1994 CE).
- Rahmani, Ehsan; Arefi, Mokhtar; Afshari-Nia, Karim; Amir, Hassan. "Tarahi-ye Basteh Amuzeshi Tarbiyat-e Jensi Nojavanan Mabi Bar Farhang-e Irani va Asar-bakhshi An Bar Khodpendasht-e Danesh-amuzan Motavaseh Avval" (Designing an Educational Package for Adolescent Sexual Education Based on Iranian Culture and Its Effectiveness on Self-Perception of First-Year Middle School Students). Journal of Psychological Sciences, Volume 18, Issue 79, 1398 SH (2019 CE).
- Sabit, Hafez. Tarbiyat-e Jensi dar Islam (Sexual Education in Islam). Qom: Imam Khomeini Educational and Research Institute, 6th Edition, 1396 SH (2017 CE).
- Sajedi, Zahra. "Barrasi va Tahlil-e Ulgo-ye Tarbiyat-e Jensi az Manzar-e Quran va Ravaiyat" (Analysis and Review of the Sexual Education Model from the Perspective of Quran and Narrations). Master's thesis, Theology Department (Quran and Hadith Sciences), Arak University, 1397 SH (2018 CE).

- Salehi, Fardin. Mo'allef-haye Enheraf-e Jensi Koodakan (Factors of Sexual Deviance in Children). Qom: Rah Zaban Publishing, 1381 SH (2002 CE).
- Shirbigi, Maryam; Ismaili, Zahra; Saeidi-Pour, Bahman; Sarmadi, Mohammad Reza. "Tarahi-ye Ulgo-ye Tarbiyat-e Jensi dar Asr-e Jahani Shodan ba Ta'kidh bar Didgah-e Islam" (Designing a Model for Sexual Education in the Globalization Era with Emphasis on Islamic Views). Research in Religion and Health, Volume 3, Issue 6, Mehr 1399 SH (2020 CE).
- Tahmasb-Zadeh, Davood; Azim-Pour, Ehsan; Iman-Zadeh, Ali; Abbas-Zadeh, Mohammad. "Motaleh-ye Farayand-e Tarbiyat-e Jensi Nojavanan Irani: Nazariye-ye Dade-Band" (A Study of the Process of Sexual Education for Iranian Adolescents: Grounded Theory). Curriculum Studies Research, Volume 11, Issue 2, Autumn 1400 SH (2021 CE).
- Yavari, Asadollah. Ezdevaj, Pakdami (Marriage, Chastity). Tehran: Loh-e Mahfuz Publishing, 1380 SH (2001 CE).